

OVČARSKI PSI - VODNIKI ČRED

(Karmen Zahariaš)

ŠOLANJE PSOV ZA VODENJE ČREDE

KD Krim je pripravilo prvi tečaj šolanja psov za vodenje črede za člane Društva rejcev drobnice Idrija – Cerčno

Splošno

Od davnine so psi pastirjem širom po svetu pomagali pasti in varovati črede. Čeprav se je ponekod to sodelovanje ohranilo v skoraj nespremenjeni obliki vse do danes, pa je ob sodobnih načinih reje živali po vsem svetu potreba po pastirskih in ovčarskih psih upadla in vloge teh psov so se spremenile. Iz mnogih ovčarskih pasem so se razvili izvrstni službeni psi, ki so poleg bistrosti, volje za delom in vodljivosti ohranili tudi precejšen del ovčarske dediščine, pastirske pse, nekdam varuhe čred, pa danes cenimo kot zanesljive čuvaje.

V okoljih, kjer se način življenja nikoli ni močno spreminjal, so psi svojo prvotno vlogo ob čredah ohranili vse do danes. V zadnjem času pa se tudi tam, kjer so bili psi ob čredah le še nostalgichen spomin, ob vse močnejšem zavedanju o ranljivosti naravnega ravnovesja spet krepi zanimanje za uporabo delovnih pastirskih in ovčarskih psov. Spet oživlja vzreja psov z dobrimi delovnimi sposobnostmi, čeprav včasih na račun lepotnih idealov, rodovniške vzreje in pasemske čistosti, vse večja pozornost pa je namenjena tudi vzgoji zanesljivih pastirskih psov in urjenju psov za vodenje črede.

Razmere pri nas

Z veseljem lahko ugotovimo, da so se stvari začele spreminjati tudi pri nas. Vse več je rejcev drobnice, ki poleg drugih ukrepov za varovanje čred uporabljajo pastirske pse različnih pasem, denimo, šarplanince, kuvasze, maremansko-abruške pastirske pse ali kavkaške ovčarje. Kraški ovčar, uvrščen celo v seznam slovenskih avtohtonih pasem domačih živali, je danes v tej vlogi prej izjema kot pravilo. Čeprav postaja sodobni kraševce vse bolj družinski pes, si nekateri rejci le prizadevajo ohraniti v njem žive predvsem tiste lastnosti, ki so od nekdam odlikovale dobre pastirske pse. Slovenci nimamo avtohtone pasme ovčarskega psa, psa, ki bi ga uporabljali predvsem za vodenje črede (starejši vedo povedati, da so bili tej nalogi včasih kos tudi nepasemski kmečki psi, ki so tu in tam spremljali pastirje), v neposredni soseščini pa so bili za to nalogo vzrejeni hrvaški ovčar, madžarski ovčarski psi puli, pumi in mudi, ali pa italijanski bergamasco. Med ovčarskimi psi slovijo po svojih delovnih sposobnostih predvsem britanski ovčarji, še zlasti mejni ovčar (*border collie*).

V Sloveniji deluje v okviru KZS več pasemskih klubov in društev za pastirske in ovčarske pse, ki pa delovnih sposobnosti rodovniških psov za varovanje ali za vodenje črede še ne preverjajo, saj skrbijo predvsem za vzrejo psov družabnikov in razstavnih psov. Marsikje v tujini, kjer se je vse do danes ohranila prvotna vloga delovnih psov, pa tudi v okoljih, kjer ponovno odkrivajo uporabnost ovčarskih psov, že dolgo potekajo tudi nadvse priljubljena športna tekmovanja v vodenju črede. Zasnovana so tako, da odsevajo resnične situacije, ki jih ovčarji srečujejo pri

vsakodnevnem delu in so privlačna ne le za številne poklicne pastirje, temveč tudi za vodnike, ki se s to kinološko disciplino ukvarjajo le ljubiteljsko. Tudi take tekmovalne preizkušnje popularizirajo praktično uporabo dobrih delovnih ovčarskih psov kot nezamenljivih pastirjevih pomočnikov.

Delo KD Krim na področju šolanja psov za vodenje črede

Mnoge čistopasemske ovčarske pse (čeprav marsikdaj brez rodovnika), lahko srečamo tudi v naših kmečkih okoljih. Odkar so pred dvema letoma iz vrst slovenskih rejcev drobnice prišle na Kinološko društvo Krim, kjer že več let deluje sekcija za delo psov s čredo, prve pobude za predstavitev vloge in uporabe pastirskih in ovčarskih psov, pridobivajo prizadevanja za vključevanje psov v delo z drobnico tudi vse večjo družbeno podporo. Člana KD Krim, Jurij Kramer in Karmen Zahariaš, sta tako v zadnjem času pripravila več prikazov dela ovčarskih psov in predavanj o uporabi, vzgoji in šolanju pastirskih in ovčarskih psov, od katerih naj omenimo predvsem dobro obiskane prikaze vodenja ovac maja 1999 na Rogli (na pobudo Kmetijske svetovalne službe Slovenije v okviru seminarja Društva rejcev drobnice Celjske in Koroške regije), julija 2000 skupaj s predavanjem o vlogi, vzgoji in delu psov za čuvanje črede v vasi Jurišče pri Knežaku (v organizaciji Kmetijsko pospeševalne službe Postojna) ter septembra 2000 v Idriji, na povabilo Društva rejcev drobnice Idrija – Cerkno. Dogodke so vsakokrat predstavile lokalne radijske in TV postaje in društvena glasila. Splošna ocena vseh prikazov je bila zelo spodbudna in odziv rejcev pozitiven, kar je vsekakor pripomoglo, da se za vključevanje psov v rejo drobnice vse močneje zavzema tudi kmetijsko ministrstvo, ki že subvencionira tudi varovanje čred s pastirskimi psi in je seznanjeno s programom šolanja psov za vodenje ovac, ki ga je KD Krim letos spomladi pričelo v Idriji.

Sekcijo za delo psov s čredo v KD Krim vodi Jurij Kramer, eden prvih slovenskih lastnikov in vzrediteljev mejnih ovčarjev. Ker je bilo delo psov vodnikov čred pri nas pred sedmimi leti praktično še neznan kinološka dejavnost, si je tedaj Jure začel svoje obsežno znanje pridobivati v tujini, zlasti v Italiji, kjer se še vedno redno udeležuje seminarjev za šolanje in delo pastirskih in ovčarskih psov. Pomaga si tudi z literaturo in video-materiali, ki si jih izmenjuje v prijateljskih stikih z mnogimi tekmovalci, inštruktorji in izkušenimi rejci delovnih ovčarskih psov. Nепrecenljive praktične izkušnje si je Jure, ki se pripravlja tudi za inštruktorja osnovnega šolanja psov pri KZS, pridobival zlasti pri urjenju svojih treh mejnih ovčarjev. Temeljito šolanje vsakega psa ovčarskega psa traja dve leti in več in s starejšima dvema lahko Jure že tekmuje tudi na zahtevnejših delovnih preizkušnjah.

Jure živi v Vodicaх pri Ljubljani, kjer ima tudi majhno čredo ovac. Za vsako šolanje psov za delo s čredo je namreč nujno potrebno tudi dobro poznavanje navad in vedenja ovac oz. drugih črednih živali, s katerimi pes dela. Učinkovito vodenje črede namreč temelji na neprestani interakciji med vodnikom-pastirjem, psom in čredo v trenutnih pogojih.

V Idriji smo pripravili prvi tečaj šolanja psov za vodenje ovac

V Društvu rejcev drobnice Idrija-Cerkno, kjer so bili – tako kot drugod – nad prikazanim delom psa z ovcami presenečeni in navdušeni, je več članov, ki imajo pse ovčarskega porekla in bi jih radi izurili za osnovna ovčarska opravila. Vodstvo društva se je zato s KD Krim dogovorilo za začetni tečaj šolanja psov za vodenje ovac, s poudarkom na vajah in spretnostih, ki jih mora ovčarski pes obvladati pri

vsakdanjem praktičnem delu. Cilj začetnega tečaja je naučiti pse, da združijo čredo, jo po vodnikovih navodilih vodijo v določeno smer in naženejo v ogrado

Tečaj se je tako začel februarja letos z zelo dobro obiskanim predavanjem Karmen Zahariaš o osnovah šolanja ovčarskih psov, ki ga je dopolnila tudi s pisnim gradivom. Praktičnega dela tečaja, ki ga vodi Jure Kramer, se udeležuje sedem vodnikov-pastirjev z mejnim ovčarjem, bradatim kolijem, malinoisom, pumijem, poljskim nižinskim ovčarjem in križancem med briardom in mejnim ovčarjem, v prihodnje pa čaka šolanje tudi pirenejskega ovčarja in beaucerona.

Vodniki so s psi najprej vadili in utrjevali elemente splošne poslušnosti, (zlasti pomembni vaji sta odpolkic in zanesljiv prostor), junija pa so opravili preizkus primernosti psov za delo z ovcami. Pred začetkom šolanja je treba pse najprej preizkusiti, kako so socializirani in kako se vedejo v do ovac — najpomembnejše je, da do njih niso agresivni. Vsi psi so preizkus uspešno prestali in tečaj se od tedaj nadaljuje s praktičnimi vajami v prisotnosti ovac.

Jure se, odkar so prišle ovce spomladi na pašoi, z vodniki sestaja enkrat mesečno, tečaj pa bo trajal vse dokler bodo jeseni vremenskih razmere to dopuščale. Delo dobro napreduje, saj vodniki dosledno upoštevajo navodila za delo in marljivo vadijo doma. Ob vsakem srečanju skupaj preverijo osvojene spretnosti, dodajo nove vaje in se dogovorijo za potek vadbe doma do prihodnjega treninga.

Praktične vaje so ob koncu tedna in vselej privabijo tudi precejšnje število gledalcev, saj prizadevni člani Društva rejcev drobnice Idrija-Cerkno, na čelu s predsednikom Ivanom Seljakom in Vojkom Golobom, tedaj pripravijo pravcati družabni dogodek, kjer ne manjka niti odlično pripravljene jagnjetine.

O njihovih kulinaričnih in organizacijskih odlikah smo se lahko znova prepričali v soboto, 1. septembra letos. Ob vsakoletnem Dnevu drobnice so pripravili razstavo najpogostejših pasem ovac in koz v Sloveniji, prikaz striženja ovac z električnimi škarjami, v sodelovanju s člani KD Krim pa poleg demonstracije dela ovčarskega psa z ovcami tudi revijo psov, ki so nekoč, ali pa še danes pomagali človeku pri delu s čredami.

Na reviji, o kateri je s terena poročal tudi radio Cerkno, smo videli predstavnike kar osemnajstih pasem psov, od tega največ takih, ki brez dvoma sodijo k čredam. Videli smo zelo lepe primerke kraških in šarplaninskih ovčarjev, nemškega volčjega špica (da, tudi ti so nekdanj čuvali črede!), pa velikega švicarskega planšarskega psa in bernsko planšarskio psičko Sissi, ki je s svojim mlekarskim vozičkom prevažala mlade obiskovalce prireditve, poljskega nižinskega ovčarja, dolgodlakega škotskega ovčarja, border collieja, križanca med borderjem in briardom, beucerona, flandrijskega govedarja, pa hovawarta, nemškega ovčarja in malinoisa, in za nameček še valižanskega špringer španjela (ki so ga v Walesu nekdanj uporabljali tudi za zganjanje ovac) ter nekaj psov, ki jim na prvi pogled res nekoliko težko najdemo stično točko s čredo domačih živali: bokserja, nemško dogo, kratkodlakega nemškega ptičarja in češkega terierja. O vsaki pasmi smo povedali nekaj besed o izvoru in prvotnih ter sodobnih nalogah, pa o telesnih in značajskih značilnostih. Med KD Krim in DRD Idrija-Cerkno so se spletle prijateljske vezi in vsi skupaj upamo, da je to šele začetek uspešnega sodelovanja, ki odpira vrata tudi vzrejnim preizkusom prirojenih ovčarskih sposobnosti čistopasemskih psov, njihovi praktični uporabi in — morda, čez čas — celo tekmovalnemu športu.